

28 juni 2026 Afscheidsdienst ds. Herman Koetsveld

Lukas 7:1-10

Westerkerk

Als je toch afscheid moet nemen, dan graag een warm afscheid. Al zit vandaag een afscheid met gedonder ook nog in de verwachting. Ik maakte me natuurlijk zorgen over de invloed van de hoge temperaturen in deze dienst. Halverwege deze week wipte ik in overleg met Evan een lange lezing uit het eerste testament uit de liturgische. Het was het verhaal waarmee ik mijn predikantschap in 1997 in Zaandam begon. Over de profeet Micha ben Jimla die tegenover de politieke macht van de koningen van Juda en Israël en tegenover de religieuze macht van 400 de Torah citerende profeten die een oorlog willen beginnen, uitspreekt wat zijn analyse van de situatie is: een tot niets dan ellende leidende en tot mislukken gedoemde exercitie.

En, zegt hij er afsluiting, als het anders gaat dan wat ik voor en in me zie en heb móeten uitspreken, dan heeft de Eeuwige niet door mij gesproken. Een eenling tegen die roept wat geroepen moet worden. Hij wordt weer in het gevang gegooid. Zo ging dat, zo gaat dat. En niemand heeft ooit nog iets van hem vernomen. Onze schrijfgroep van Amnesty International zou ons hebben kunnen vragen postuum onze handtekening voor hem te zetten. Maar deze Micha, niet te verwarren met de schriftprofeet Micha, hij is altijd zo dichtbij me gebleven en tot steun voor mij geweest.

Want ja, woorden doen er toe. Niet een klein beetje en af en toe. Maar alles van ons leven, van voor naar achteren en van links tot rechts beweegt, komt tot stand, komt aan het licht door woorden. Het eerste wat God doet, is spreken. Scheppend spreken. En voor een ieder van ons, wij zijn immers beeld van God, geldt precies hetzelfde. Wij scheppen, creëren, verhouden ons tot het leven door woorden. Het is het thema bij uitstek geworden van mijn bondgenootschap met Enis Odaci. In onze doorgaande samenspraak als moslim en christen: hoe te reageren op de taal van wantrouwen en haat die de mensen die onze naasten zijn geworden reduceert tot een te bestrijden plaag en zo het samenleven ontwricht?

In het maatschappelijke en politieke debat is het de favoriete 'persoon' bij uitstek: 'de hardwerkende Nederlander'. Maar dan doelen ze nooit op mijn uit Turkije afkomstige kapper Emre of op zijn buurman met Pakistaanse wortels die zich het schompes werkt in zijn van-alles-en-nog-wat-winkeltje. Evenmin gaat het dan

over al die mensen die niet mee hebben kunnen komen in het tot burnout en uitval leidende tempo van onze overspannen samenleving.

De 'geest' van de woordgroep 'de hardwerkende Nederlander' is die van uitsluiting of erger, die van racisme.

In alle complexiteit van een wereld op drift dan toch die fundamentele keuze om te blijven zoeken naar taal van vertrouwen, van woorden die de weg naar een wereld van vrede, van heling, van verzoening tussen mensen en volken voor ogen blijft houden. Woorden van barmhartigheid voor kinderen die hier geworteld zijn, maar het trauma van uitzetting voor ogen wordt geschilderd met een beroep op regel is regel, wet is wet.

'Spreek slechts een woord, en mijn knecht zal genezen'. Het evangelie schuift een Romein naar voren. Een militair, een officier van de gehate bezettingsmacht. Marcus kent dit verhaal niet. De versies van Matteüs en Lukas verschillen nogal, en ook Johannes heeft er van gehoord en geeft er nog een hele eigen draai aan. Maar alle drie benadrukken zij het verlangen van deze man dat Jezus een woord van heling zal gaan spreken.

Wat direct opvalt in deze vertelling: de centurio wordt niet geschilderd als de vijand, maar als een mens die diep bewogen is over het lot van een knecht die zo ziek is dat voor het ergste wordt gevreesd. Hij is hem zo dierbaar. De relatie wordt niet gekleurd door die van eigenaar en slaaf, al zal dat economisch zeker zo zijn geweest, maar die van respect, van zeer op elkaar gesteld zijn. De centurio is een mens als wij. Het verhaal doorbreekt onmiddellijk de stereotypen. Nooit vergeten, Sting zong het al zo veel eerder in zijn actualisatie van Jezus' woord zelfs onze vijand lief te hebben: 'We share the same biology, regardless of ideology, what might save us, me and you, is that the Russians love their children too.'

Die in ieder mens gelegde liefde resoneert voluit in de centurio als hij hoort van de genezende kracht die uitgaat van Jezus' woorden. En vanuit diep respect voor deze joodse rabbi beseft deze 'anders-gelovende' Romein dat het Jezus kan schaden als Jezus bij hem over de vloer komt. 'Ik ben het niet waard dat U onder mijn dak komt. Een woord is genoeg'. En dat illustreert hij dan met de machtswoorden die hij zelf tegen zijn soldaten uitspreekt. Zij hebben er maar naar te luisteren. Wat hij zegt, gebeurt. Spreek Jezus, spreek zo uw woorden van heling, van genezing, van toekomst.

Wat wij tegen elkaar zeggen, schrijven, appen gebeurt, wordt werkelijkheid. Dat vergeten we zo vaak. De kerk formuleerde het al van den beginne en de moderne taal filosofie zet er de uitroep tekens bij: woord en geest zijn ten nauwste met elkaar verbonden. Als wij woorden van somberte over de toekomst uitspreken en blijven herhalen, over de onoverkomelijkheid van een zakkende vloer bij voorbeeld, dan wordt dat als je niet uitkijkt dat de nieuwe werkelijkheid. Een geest van moedeloosheid of zelfs hopeloosheid kan zomaar als een klamme deken over ons komen. De oproep van de apostel Paulus is dan ook om de geesten altijd te beproeven, te wegen of zij uit God zijn of niet. Ja, ook dat is dus altijd blijvend huiswerk voor de kerk. Spannend en buitengewoon belangrijk huiswerk ook.

Is het jullie opgevallen in de tekst van het zojuist door het Westerkerkkoor gezongen motet, die verinnerlijking van de vraag van de centurio: 'spreek slechts een woord, en mijn ziele zal gezond worden'. Ik weet niet hoe dat zo gekomen is, maar de componist heeft willen voorkomen dat dit verhaal in de sfeer van de magie of de hocus pocus en dus buiten onszelf terecht zou komen.

Die vraag om heelheid voor wie of wat je lief is, in dat verlangen naar taal van genezing en dus toekomst voor onszelf, voor de kinderen en kleinkinderen, voor de geloofsgemeenschap, voor heel ons samenleven dichtbij en wereldwijd, ja, die vraag is altijd ten diepste en ten nauwste verbonden met onze ziel, en dus met alles van ons leven. Alles: in de beweging van verbonden worden voor een tijd en een plaats, in de beweging van los moeten laten wat je niet en nooit zou willen, kortom, in alles wat jou en mij tot die unieke en sterfelijke mens maakt waartoe wij door de Geest geroepen worden, aangesproken worden, in beweging worden gezet: breng het ons te binnen, dat woord van genezing, aanvaarding, toekomst.

Zo'n geloof, dit verlangen, deze liefde, zegt Jezus, het is van de kwaliteit van het Koninkrijk dat ik voor me zie. Waar ik al mijn kaarten op zet, inclusief die van mijn leven en dood: dat God zal zijn alles in allen. Daarnaar onderweg te zijn, vandaag, morgen en alle dagen van ons leven. Godzijdank Amen.